

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

De quibusdam circumstantiis in censibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

De iustitia emptionis census.

Quidam cupientes effugere periculum fructuum rei, petunt a venditore, ut tutos fructus efficiat, obligando sua omnia bona, & personam, & fidejussores etiam adhibendo, ut bona omnia ad illorum fructuum certitudinem obligent. Hic contractus licitus est approbatusque ab Apostolica Sede, quibusdam circumstantiis adhibitis. 1. Ut res certa signetur, supra quam census constituatur, & hæc solum censui obligata maneat. 2. Ut hæc pereunte, venditor ad censum solvendum non obligetur. 3. Ut emptor totum pretium, quo census erit, statim ac emit, venditori solvat. Hæc secundum jus naturæ. Post constitutionem Pii V. non possunt fieri allucurationes, & fideiussiones ejusmodi, ut re censui subjecta pereunte fortuito casu, censuarius census solvere cogatur.

De quibusdam circumstantiis in censibus.

Solet statui pœna, ut si venditor per duos, aut tres annos pensionem non solverit, supra quam est census, spolietur. Quæ iustè exigitur, ut si proportionata culpæ, & venditor reverà in culpa sit.

In censu perpetuo redimibili solet adjungi pactum, ne per tres primos annos redimi possit; quod licitè fit, si emptor augeat pretium, quo census emit.

In eodem censu apponi solet, ut nisi intra certum tempus redimatur, sit irredimibilis. Quod si sit conditio, contractus est: ob hæc tamen conditionem venditor debet pretium minuire; si sit pœna, videtur usurarius. Hæc locum non habent post Bullam Pii V. irredimibiles census prohibentem.

Cùm venditor pensionem non solvit, solet emptor eam pretium facere, census augens: quæ circumstantia illicita est, cum venditor impotens est, & sine culpa non solvit.

Circumstantia, ut venditor in emptione census anticipatam pensionem solvat, illicita est.

In nullo temporali censu venditor ad capitale reddendum obligari licitè potest. In censu temporali, ad certum tempus, non debent omnes pensiones simul sumptæ excedere capitale.

le; nisi pensio incerta esset, quòd augeri minuique potest.

Quæres: An census personalis sit licitus. Anton. 2. *sum. tit. 1. c. 19.* & Angles v. *usura.* putant esse illicitum. Verùm probabilior est sententia Sot. *lib. 6 de just. & jur. qu. 5.* Bannes q. 78. a. 4. *tract. de censib.* Covar. esse ex natura rei licitum, licet practice sæpè possit esse usurarius. Probat, quia census realis idè est licitus, quia fundatur in re fructifera, cujus fructus vendi possunt; sed persona hominis, ut artificis, vel agricultor, potest etiam esse fructifera: ergo. 2. quia *Deuter. 12.* præcipitur filiis Israel, ut solvant decimas manuum suarum; & in jure Canonico *exp. non est. tit. de decim.* jubentur fideles decimas solvere ex operibus personalibus, ut ex militia, negotiatione; ergo exiguntur tributa à personis; ergo jus personale est etiam pretio æstimabile. 4. Rusticus accepto pretio potest alicui suam locare operam, vel in perpetuum, vel ad certum tempus; ergo potest alius labores illos, vel operam emere, ac proinde vendere in censum. Dices, Martin. V. & Calixt. III. *loc. cit.* videntur prohibere census personales. Resp. cum Sot. & Covar. illos non prohibere census personales, sed prohibere tantum quosdam census reales.

Quæres: An emptor, vel censualista possit obligari ad revendendum censum. Resp. cum *Med. l. c.* posse obligari, & quidem, ut vel totum censum, id est, partem censûs, eo pretio, quo ipse emit, vel quo tempore redemptionis æstimabitur, revendat. Prob. 1. Quia licet mihi vendere domum cum pacto de revendendo; ergo etiam cum eodem pacto licet revendere censum, cum par sit ratio. 2. Si non liceret, esset, quia emptor tali obligatione gravatur: at gravamen illud potest compensari minori pretio emendo ipsam pensionem. 3. Venditor potest licitè obligare emptorem, ut sibi vendat aliquem censum, à se tamen ei antè non venditum. Ergo etiam potest obligare ad vendendum eum ipsum, quam antè vendidit. Patet consequ. Quia aliàs sequeretur, cum ipsum vendendo censum, factum esse deterioris conditionis, quod dici non potest.

Quæres: An possit etiam venditor obligari ad redimendum; ac proinde census utrimque redimibilis possit esse licitus. Sot. & Covar. *l. c.* negant posse hoc fieri, vel obligare venditorem. Et ratio eorum est, quia ubi est obligatio reddendi capitale, est mutuum; ergo ille contractus esset usurarius.

rarius. At probabilior est sententia contraria, *Medin. q. 15. de usur. Major. dist. 15 q. 41. Joan. Gerson. de contract. p. 2. Abul. in 2. 25. Math. q. 209. Gabr. in 4. dist. 15. q. 12. & Covar. q. 11. 84.* Et probatur 1. In contractu communi emptionis & venditionis, emptor potest emere domum, cum pacto revendendi, ex parte venditoris; modo propter hanc obligationem emat carius, ut docent omnes: ergo idem licebit in censu. Probat, *conseq.* Quia in censu utrimque redimibili est etiam vera emptio; si enim fructus pereunt, pereunt emptori. *Resp.* quidam cum *Panorm. c. illa. t. de pignor.* id posse fieri, quando emptor computat fructus medii temporis in sortem, quam repetit à venditore. Verùm hæc responsio est insufficientis, Nam primò emptor propter jus redimendi potest dare majus pretium pro suspensione, sicut in contractu societatis, ratione assurance, diximus evenire; ergo non opus est illos fructus computari in sortem. 2. Venditor retinet fructus pretii ab emptore; ergo etiam emptor potest retinere fructus census, ut domus, agri. Nec valet, si dicas, agrum esse rem fructiferam, non pecuniam. Nam fieri potest, ut pecunia æquè sit fructifera, si exponatur negotiatori. 3. Si emptor velit ab emptore iterum illum censum emere, potest emptor non computatis fructibus suum pretium recipere, illos enim fructus, uti ex re propria jam à venditore alienata perceperat. Potest ergo idem facere obligando venditorem saltem consentientem. Patet *conseq.* Quia quod spontè potest inter aliquos fieri, potest etiam fieri ex obligatione, modo gravamen compensetur. Ad rationem *Soc. Resp. negando* antecedens, quia qui accipit rem commodatò, & in deposito, potest etiam obligari ad redimendum capitale, etiam si casu, & sine culpa pereat, & tamen idè non esse mutuum. Sed objicies: In Comitibus imperii ann. 48. sub Carolo V. hunc contractum esse vetitum, tamquam usurarium. *Resp.* Hoc decretum Imperii duabus de causis nondum obligare. 1. Quia non est promulgatum in singulis provinciis, quod requiritur ad Leges Imperiales. 2. Quia non est à majori parte populi receptum.

Quæres: An sit licitus census vitalitius temporalis, id est, ad vitam hominis constitutus, ut si, v. g. adolescens aliquis, ut tranquillius vivat, monasterio alicui offerat 100. aureos, ut quotannis ab eodem recipiat 48. aureos; ita tamen, ut post mortem ejus summa capitalis maneat monasterio. *Henric. quodlib.*

quodl. 1. q. 39. & quodl. 2. q. 19 putavit esse contractum usurarium, eò quòd sit periculum, ne venditor census desideret mortem emptoris, & contra emptor desideret nãmium prolongari vitam, ac plius inde accipere, quàm valeat summa capitalis, quæ intentio est usuraria. Sed contraria sententia est communis, Ant. 2. p. sum. t. 1. c. 8. §. 11. Et probatur, quia in hoc contractu non est mutuum, nec salva manet summa capitalis; ergò abest omnis suspicio usuræ. 2. Quia in hoc contractu est vera emptio & venditio; nam primò in eo emitur pro pretio jus annui redditus, tamquam, ut ita dicamus, merx; deinde æqualis est omnis conditio emptoris, & venditoris, cum tam emptor quàm venditor possit lucrari.

Quæres: An emptio hujus census possit esse licita ad vitam venditoris, id est, ut emptor non diutius fruatur pensione, quàm venditor vivit. Resp. Illam emptionem, si debita adsint circumstantiæ, esse licitam, ut benè docet Contr. Medin. & alii; imò magis esse licitam, quàm priorem; quia in hac non est periculum, ut unus desideret mortem alterius.

Cessatio à divinis.

1. Cessatio est omissio & desistentia à divinis officiis, ab administratione Sacramentorum, & sepultura laicorum: duplex est, una generalis, quâ prohibentur divina in loco universalis, ut in regno, civitate, castro, &c. altera particularis, quâ prohibentur in loco particulari, ut in una vel pluribus Ecclesiis. Cessatio non est censura, sed fertur per modum simplicis prohibitionis, & comminatoriè tantum. tom. 1. de cessatione à divinis, disp. 6. punct. 1. n. 2. & seq.

2. Causa efficiens quæ potest imponere cessationem est Papa, Episcopus, & Capitulum Sede vacante: nam cessatio pertinet ad forum contentiosum, cui præest Papa, & Episcopus Concilium item provinciale & diœcesanum potest cessationem imponere. Ibid punct. 2. num. 1.

3. Forma ferendi cessationem hæc potest esse: Nos ob talem causam civitatem vel Ecclesiam abstinere præcipimus à divinis officiis. In ferenda cessatione hæc condiciones ferventur; ut delictum sit manifestum & notorium, ut admonetur, ob cuius culpam ferenda est cessatio, ut pareat & satisfaciatur; nisi ferens cessationem, & ille contra quem fertur